

Moral Courage of the Nursing Students of Yazd University of Medical Sciences, Iran

Mohammad Hassanzadeh Naeini¹, Khadijeh Nasiriani², Seyedeh Elham Fazljoo³

Abstract

Background & Aims: Nursing performance within the framework of professional ethics makes nurses respect their clients' needs, security, and privacy and enhance the welfare criteria. In contrast, lack of commitment to professional ethics in nurses may influence patient satisfaction and improvement, quality of care, standards of nursing services, and promotion of the nursing profession. Today, nurses are faced with spiritual and ethical issues and conflicts in an unprecedented manner due to their professional status and key role in health care. Some of these ethical issues include the use of invasive treatment protocols for dying patients, unnecessary tests, the manipulation and forging of the test reports, lack of complete and sufficient treatment by other employees, and the unjust distribution of power among healthcare employees. In addition, personal and organizational obstacles may often prompt nurses to avoid fulfilling their ethical obligations toward patients, which in turn prevents value-based nursing performance. Therefore, nurses need ethical courage to properly manage the ethical issues arising in the clinical setting. Biological ethics experts believe that professional ethics must be instructed and strengthened through university courses to enable nurses to battle ethical challenges in clinical settings. Clinical settings are considered a basic component of the nursing curriculum, as well as a permanent source of anxiety for nursing students, especially in the cases where they may be confronted with poor performance. Such examples of poor performance in clinical settings are the physical or emotional abuse of patients, violation of patient's privacy, non-standard/outdated care, clinical errors, and the performance of healthcare experts beyond their authority. If nursing students are faced with poor performance in clinical settings, they may internalize their negative feelings and associate them with the nursing profession, questioning whether they must continue their education. Some nursing students question their capability in finding a solution to ethical challenges, which is a major source of diffidence and anxiety in the future. Given the importance of ethical courage in nursing students and its impact on the quality of care in their future profession, the present study aimed to evaluate the ethical courage of the nursing students of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences in Yazd, Iran in 2020.

Materials & Methods: This descriptive, cross-sectional study was conducted in 2019 at the nursing schools of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences. A sample of BA and MA nursing students (n=242) were selected via stratified random sampling. In sampling, the level of the students in the class was considered, and the sample size was determined in proportion to the number of the students in each class. The participants were selected randomly from each class. Data were collected using Sekerka's ethical courage questionnaire, which was developed by Sekerka et al. in 2009 and consists of 15 items. The questionnaire items measure the adherence of nurses to ethical principles despite their intrinsic needs and external pressures. The five dimensions of the questionnaire include ethical aspects, multiple values, tolerance of threat, sensitivity, and ethical objectives. Each dimension has three items, which are scored based on a five-point Likert scale (Never=1, Rarely=2, Sometimes=3, Often=4, Always=5). The minimum and maximum scores of the questionnaire are 15

¹. Student Research Committee, Meybod School of Nursing, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran

². Department of Nursing, Research Center for Nursing and Midwifery Care, Mother and Newborn Health Research Center, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran

³. Department of Nursing, Meybod School of Nursing, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran (Corresponding author) Tel: +989337655574 Email: efazljoo@gmail.com

(low ethical courage) and seven (high ethical courage), respectively. Data analysis was performed in SPSS version 16 using descriptive statistics (mean, standard deviation, percentile) and inferential statistics (Pearson's correlation-coefficient, independent t-test, one-way ANOVA).

Results: In total, 242 nursing students aged 18-44 years (mean age: 21.90 ± 3.45 years) were enrolled in the study. The mean score of ethical courage was 55.72 ± 7.84 . In Meybod and Yazd, the mean score of ethical courage was 56.98 ± 7.06 and 54.46 ± 8.62 , respectively, and no significant difference was observed in this regard ($P=0.38$). The highest score of ethical courage was denoted in the ethical dimension (11.88 ± 2.21), while the lowest score belonged to the dimension of threat tolerance (10.25 ± 1.90). Moreover, data analysis indicated a significant correlation between ethical courage and gender, and the female nursing students reported a higher ethical courage score compared to the males ($P=0.04$). However, no significant correlations were observed between ethical courage and other demographic variables, such as marital status and place of residence ($P>0.05$).

Conclusion: According to the results, the mean ethical courage score of the nursing students was average. It seems that nursing students feel responsible when faced with ethical issues. However, optimizing their sense of responsibility requires proper interventions since ethical courage in today's nursing students could result in a favorable ethical atmosphere in the healthcare system, thereby improving the quality of healthcare services and increasing patient satisfaction. Therefore, it is essential for nursing schools to promote ethical responses in the students. Furthermore, instructors should live up to their role and encourage ethical courage in nursing students.

Keywords: Moral, Courage, Nursing, Student

Conflicts of Interest: No

How to Cite: Hassanzadeh Naeini M, Nasiriani KH, Fazljoo SE. Moral Courage of the Nursing Students of Yazd University of Medical Sciences, Iran. *Iran Journal of Nursing*. 2020; 33(127):35-44.

Received: 9 Sep 2020

Accepted: 9 Dec 2020

شهامت اخلاقی دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی یزد

محمد حسن زاده نائینی^۱، خدیجه نصیریانی^۲، سیده الهام فضل جو^۳

چکیده

زمینه و هدف: یکی از مهم‌ترین عواملی که می‌تواند پرستار را جهت انجام عمل اخلاقی ترغیب نماید و از وقوع عمل غیراخلاقی پیشگیری نماید برخوردار بودن از شهامت اخلاقی است. با توجه به اهمیت موضوع و ضروری بودن آن در رفتار دانشجویان پرستاری این مطالعه با هدف تعیین شهامت اخلاقی دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی یزد انجام گرفت.

روش بررسی: مطالعه حاضر، توصیفی مقطعی می‌باشد که در سال ۱۳۹۸ طی نیمسال دوم بر روی ۲۴۲ نفر از دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد پرستاری به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای در دانشکده‌های پرستاری وابسته به دانشگاه علوم پزشکی یزد انجام شد. جهت جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه شهامت اخلاقی Sekerka که در سال ۲۰۰۹ با ۱۵ گویه طراحی شده است، استفاده گردید. داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۱۶ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. داده‌ها با شاخص‌های آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار، درصد) و آمار تحلیلی (ضریب همبستگی پیرسون، تی مستقل، آنالیز واریانس یک طرفه) توصیف و تحلیل شدند.

یافته‌ها: در این مطالعه ۲۴۲ دانشجو با رده سنی (۱۸-۴۴) چهار سال و با میانگین سنی ($21/90 \pm 3/45$) سال شرکت داشتند. میانگین نمره شهامت اخلاقی ($55/72 \pm 7/84$) بود. میانگین نمره شهامت اخلاقی در دانشجویان پرستاری میبد ($56/98 \pm 7/06$) و دانشجویان پرستاری یزد ($8/62 \pm 54/46$) بود که از نظر آماری تفاوت معنی‌داری نداشتند ($T\text{-Test}, P=0/38$). بیشترین میانگین نمره در ابعاد شهامت اخلاقی کل دانشجویان، در بعد عامل اخلاقی ($11/88 \pm 2/21$) و کم‌ترین میانگین نمره در بعد تحمل تهدید ($10/25 \pm 1/90$) گزارش شد.

نتیجه‌گیری کلی: براساس یافته‌ها، میانگین نمره شهامت اخلاقی دانشجویان در سطح متوسط بود. به نظر می‌رسد دانشجویان دارای حس مسئولیت پذیری در هنگام مواجهه با مسائل اخلاقی هستند اما برای رسیدن به بهینه‌ترین حالت نیاز به بکارگیری مداخلات مناسب می‌باشد. به نظر ضروری می‌رسد که دانشکده‌های پرستاری در طول دوران تحصیل عملکردهای اخلاقی را در دانشجویان تقویت و تربیت نمایند. انتظار می‌رود مریبان با توجه به نقش الگو بودن خود، تقویت شهامت اخلاقی در میان دانشجویان را تشویق نمایند.

کلید واژه‌ها: شهامت، اخلاق، دانشجو، پرستاری

تعارض منافع: وجود ندارد.

تاریخ دریافت: ۹۹/۶/۱۹

تاریخ پذیرش: ۹۹/۹/۱۹

^۱. کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده پرستاری میبد، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی، یزد، ایران
^۲. گروه پرستاری، مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری و مامائی و مرکز تحقیقات سلامت مادر و کودک، دانشکده‌ی پرستاری مامایی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی، یزد، ایران
^۳. گروه پرستاری، دانشکده پرستاری میبد، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران (نویسنده مسئول) شماره تماس:

Email: Efazljoo@gmail.com ۰۹۳۳۷۶۵۵۵۷۴

مقدمه

اخلاق مجموعه‌ای از خصوصیات درونی و معنوی است که به عنوان نتیجه اخلاق درونی در اعمال و رفتار بروز می‌کند. رعایت اصول اخلاقی اهمیت ویژه‌ای در حرفه پرستاری دارد^(۱). عملکرد توأم با اخلاق حرفه‌ای در میان پرستاران سبب می‌شود تا به خواسته‌های مددجو احترام گذاشته شود، امنیت و حریم خصوصی وی رعایت گردد و معیارهای رفاه برای مددجو افزایش یابد. در مقابل، برخوردار نبودن از اخلاق حرفه‌ای توسط پرستاران منجر به تحت‌الشعاع قرار گرفتن رضایتمندی و بهبودی مددجو، کیفیت مراقبت‌ها، استانداردهای خدمات پرستاری و ارتقاء حرفه آنان می‌گردد^(۲).

امروزه پرستاران به دلیل موقعیت حرفه‌ای و نقش خود، بیش از هر زمان دیگری با مشکلات اخلاقی و معنوی مواجه هستند^(۱)، از سویی موانع شخصی یا سازمانی و پیشرفت‌های فناوری منجر می‌گردد پرستاران در محیط کار با انواع تنش‌ها روبرو شوند و باعث ایجاد دیسترس اخلاقی در میان پرستاران می‌شود^(۳). تجربه دیسترس اخلاقی و رنج حاصل از آن باعث شده است تا حرفه پرستاری به دنبال راه‌های مؤثر برای تسکین آن باشد. شهامت اخلاقی نه تنها به عنوان یکی از راه‌های قدرتمند برای مقابله با این مسئله می‌باشد، بلکه در همه زمینه‌ها و سطوح پرستاری به عنوان یک نیاز، به رسمیت شناخته شده است^(۴). بنابراین به نظر می‌رسد پرستاران به عنوان عاملان اخلاقی که وظیفه مدیریت صحیح مسائل اخلاقی پیش آمده در بالین را دارند، نیاز به برخوردار بودن از شهامت اخلاقی داشته باشند^(۱).

شهامت اخلاقی در پرستاری به معنای دفاع و عمل بر مبنای ارزش‌ها، بکارگیری اصول اخلاق حرفه‌ای در بالین و قوانین مرتبط با آن، با وجود هرگونه مقاومت دیگران یا هرگونه عواقب نامطلوبی برای خود فرد است. همچنین بخش مهمی از شایستگی اخلاق حرفه‌ای پرستاری می‌باشد^(۵). بنابراین یکی از مهم‌ترین عواملی که می‌تواند پرستار را جهت انجام عمل اخلاقی ترغیب نماید و همین

طور از وقوع عمل غیراخلاقی پیشگیری نماید برخوردار بودن از شهامت اخلاقی است^(۶). شهامت اخلاقی به پرستاران کمک می‌کند تا بر مشکلات بسیاری مانند ترس غلبه کنند و در نتیجه بتوانند به خوبی از بیماران حمایت کنند^(۷).

امروزه کارشناسان اخلاق زیستی معتقدند که باید در دانشگاه‌ها اخلاق حرفه‌ای، تدریس و تقویت شود تا دانشجویان بتوانند در محیط‌های بالینی با چالش‌های اخلاقی مبارزه کنند^(۸). دانشجویان پرستاری در دوره‌های آموزشی خود جدای از واحدهای تئوری باید واحدهای عملی بسیاری را تحت عنوان کارآموزی، که نقش بسیار مهمی در آموزش مهارت‌های عملی دارد، در محیط‌های بالینی بگذرانند تا مهارت‌های لازم جهت شروع به کار در این محیط‌ها را به دست آورند^(۹). محیط بالین به عنوان منبع مداوم استرس و اضطراب برای دانشجویان مشخص شده است^(۱۰) به ویژه اگر آنها شاهد عملکردهائی از قبیل سوء استفاده جسمی یا عاطفی از بیماران، نقض ایمنی بیمار، ارائه مراقبت‌های غیراستاندارد یا منسوخ شده و خطاهای بالینی باشند^(۱۱). دانشجویانی که در محیط‌های بالینی شاهد عملکرد ضعیف کادر درمان هستند، احساسات منفی نسبت به خود و حرفه پرستاری گزارش می‌دهند و گاهاً این سؤال برای آنان پیش می‌آید که آیا باید به تحصیل خود در این حرفه ادامه دهند یا خیر^(۱۲). مطالعات نشان می‌دهند دانشجویان پرستاری برای عملکرد صحیح و اخلاقی در مراقبت‌های پرستاری، دچار شک و تردید در توانایی خود در مواجهه شدن با معضلاتی که ماهیت اخلاقی دارند، می‌شوند و این مسئله دلیلی بر نداشتن اعتماد به نفس و استرس برای ایشان خواهد بود^(۱۳). این حرفه به پرستارانی نیاز دارد که شهامت فکر کردن و عمل اخلاقی در عملکرد حرفه‌ای‌شان را داشته باشند^(۴).

مطالعه انجام شده توسط هنیفی در زنجان و مولائی در اورمیه نشان دادند شهامت اخلاقی دانشجویان پرستاری در سطح مطلوبی قرار دارد^(۸،۱۴). مطالعات دیگر شهامت

مطالعه وارد نشدند. پرسشنامه‌هایی که ناقص تکمیل شده بودند به عنوان معیار ریزش در نظر گرفته شده و از مطالعه خارج شدند. تعداد نمونه دانشجویان کارشناسی (۲۲۶ نفر) و دانشجو ارشد (۱۶ نفر) بود.

داده‌ها با پرسشنامه شهامت اخلاقی Sekerka Professional Moral Courage (PMC) جمع آوری شدند. این پرسشنامه در سال ۲۰۰۹ طراحی شده و دارای ۱۵ گویه است^(۱۵). سؤالات پرسشنامه میزان پایبندی فرد را نسبت به اصول اخلاقی، اندازه می‌گیرند. ابعاد پنجگانه آن عبارت‌اند از: عامل اخلاقی، ارزش‌های چندگانه، تحمل تهدید، حساسیت و اهداف اخلاقی که هر بعد به ترتیب شامل سه سؤال مجزاست. پرسشنامه با مقیاس لیکرت پنج تایی (۱=هرگز، ۲=به ندرت، ۳=گاهی اوقات، ۴=اغلب اوقات و ۵=همیشه)، نمره‌دهی می‌شود. کمترین نمره در کل پرسشنامه عدد ۱۵ (نشانه شهامت اخلاقی پائین) و بیشترین نمره عدد ۷۵ (نشانه دهنده شهامت اخلاقی بالا) است^(۱۵). جهت تعیین اعتبار علمی ابزارها، در ابتدا ابزار به روش ترجمه بازترجمه به فارسی برگردانده شده و سپس روایی آن توسط ۱۰ نفر از صاحب‌نظران در زمینه اخلاق زیستی مورد سنجش قرار گرفت و شاخص روایی محتوا ۸۰ درصد و پایایی ابزار با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ در یک نمونه ۳۰ نفری از دانشجویان پرستاری ۰/۷۵ به دست آمد. نمونه بکار رفته جهت تعیین اعتبار علمی در نمونه اصلی مطالعه لحاظ شد.

جهت گردآوری داده‌ها پس از اخذ مجوز از کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد (IR.SSU.REC.1398.241)، بدلیل همه‌گیری کووید ۱۹ محقق در فضای مجازی اقدام به تشکیل گروه نمود و در مورد اهداف پژوهش و نحوه تکمیل پرسشنامه توضیحات لازم را به دانشجویان داده شد. سپس پرسشنامه بعد از اخذ رضایت کتبی بصورت آنلاین در اختیار ایشان قرار داده شد. از ۲۵۰ پرسشنامه توزیع شده در نهایت ۲۴۲ پرسشنامه وارد مرحله آنالیز آماری شد.

اخلاقی دانشجویان پرستاری را پائین گزارش کردند^(۱۱،۱۲). در بررسی متون صورت گرفته در ایران مطالعات اندک شماری به بررسی وضعیت شهامت اخلاقی دانشجویان پرستاری پرداخته‌اند و بیشتر مطالعات در حوزه پرستاری صورت گرفته است. با توجه به نتایج متفاوتی که در زمینه شهامت اخلاقی دانشجویان پرستاری بدست آمده و از آنجائی که برخوردار بودن از توانائی شهامت اخلاقی در میان دانشجویان پرستاری امروز و پرستاران آینده نقش بسیار مهمی در بهبود کیفیت ارائه خدمات بهداشتی درمانی بر روی بیماران دارد پرداختن به این موضوع حائز اهمیت می‌باشد. بنابراین این مطالعه با هدف تعیین شهامت اخلاقی دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی یزد انجام گرفت.

روش بررسی

مطالعه حاضر، مطالعه توصیفی مقطعی می‌باشد که در طی نیمسال دوم تحصیلی سال ۱۳۹۸ در دانشکده‌های پرستاری وابسته به دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد انجام شد. در این مطالعه ۲۴۲ نفر از دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد پرستاری با روش نمونه گیری تصادفی طبقه‌ای بررسی شدند. بدین صورت که مقطع دانشجویان طبقه در نظر گرفته شد و متناسب با تعداد دانشجویان در هر طبقه نمونه‌ها مشخص گردید و سپس به صورت تصادفی ساده در هر طبقه نمونه‌ها انتخاب شدند. حجم نمونه با توجه به مقاله موسوی و همکاران و با احتساب ضریب انحراف معیار نمره کل شهامت اخلاقی به اندازه ۵/۹ و سطح اطمینان ۹۵ درصد و دقت ۰/۸ تعداد ۲۰۹ نفر برآورد شد^(۶) و با پیش بینی ۱۵ درصد عدم پاسخگویی، تعداد ۲۵۰ پرسشنامه توزیع گردید.

معیار ورود به مطالعه برای دانشجویان کارشناسی پرستاری اشتغال به تحصیل از ترم سوم به بعد بود. دانشجویان باید حداقل یک دوره کارآموزی را گذرانده باشند. دانشجویان مهمان یا انتقالی از سایر دانشگاه‌ها به

های مختلف از آمار تحلیلی (ضریب همبستگی پیرسون، تی مستقل، آنالیز واریانس یک طرفه) بهره گرفته شد.

یافته‌ها

در این مطالعه ۲۴۲ دانشجو با رده سنی (۴۴-۱۸) سال و با میانگین ($21/90 \pm 3/45$) سال شرکت داشتند. سایر مشخصات جمعیت‌شناختی در جدول شماره ۱ نشان داده شده است.

تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم افزار آماری SPSS نسخه ۱۶ و با در نظر گرفتن سطح معنی‌داری ۰/۰۵ انجام گرفت. جهت تعیین میانگین نمره شهامت اخلاقی و ویژگی‌های جمعیت‌شناختی از شاخص‌های آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار، درصد) استفاده شد. جهت مقایسه میانگین نمره شهامت اخلاقی در گروه

جدول شماره ۱: توزیع فروانی مشخصات جمعیت‌شناختی واحدهای مورد پژوهش

متغیرها	تعداد (درصد)
جنسیت	مرد ۱۱۰ (۴۵/۵)
	زن ۱۳۲ (۵۴/۵)
وضعیت تأهل	مجرد ۱۸۷ (۷۷/۳)
	متاهل ۵۵ (۲۲/۷)
دانشکده محل تحصیل	دانشکده پرستاری میبد ۹۹ (۴۰/۷۵)
	دانشکده پرستاری مامایی یزد ۱۴۳ (۵۹/۲۵)
سال و مقطع تحصیلی	کارشناسی سال دوم ۷۷ (۳۲/۱۰)
	کارشناسی سال سوم ۹۴ (۳۸/۷۰)
	کارشناسی سال چهارم ۵۵ (۲۲/۶۰)
	کارشناسی ارشد ۱۶ (۶/۶)
وضعیت اسکان	غیر بومی ۱۴۸ (۶۱/۲)
	بومی ۹۴ (۳۸/۸)

ابعاد شهامت اخلاقی در میان تمامی دانشجویان، در بعد عامل اخلاقی ($11/88 \pm 2/21$) و کم‌ترین میانگین نمره در بعد تحمل تهدید ($10/25 \pm 1/90$) گزارش شد. نمرات شهامت اخلاقی و ابعاد آن در جدول شماره ۲ نمایش داده شده است.

میانگین نمره شهامت اخلاقی کل دانشجویان $7/84 \pm$ به دست آمد. میانگین نمره شهامت اخلاقی در دانشجویان پرستاری میبد $7/06 \pm 56/98$ و دانشجویان پرستاری یزد $8/62 \pm 54/46$ بود که تفاوت معنی‌داری نداشتند (T-Test, $P=0/38$). بیشترین میانگین نمره در

جدول شماره ۲: میانگین و انحراف معیار نمرات واحدهای مورد پژوهش در حیطه شهامت اخلاقی

متغیر	میانگین نمره \pm انحراف معیار	بیشترین نمره	کمترین نمره
شهامت اخلاقی	$55/49 \pm 8/10$	۷۵	۱۷
عامل اخلاقی	$11/88 \pm 2/21$	۱۵	۳
ارزش‌های چندگانه	$11/22 \pm 2/15$	۱۵	۳
ابعاد شهامت اخلاقی	$10/25 \pm 1/90$	۱۵	۴
حساسیت اخلاقی	$10/46 \pm 2/00$	۱۵	۴
اهداف اخلاقی	$11/65 \pm 2/21$	۱۵	۳

سایر ویژگی‌های جمعیت‌شناختی ارتباط آماری معنی‌داری دیده نشد ($P > 0/05$). اطلاعات بین متغیر شهامت اخلاقی با مشخصات جمعیت‌شناختی واحدهای مورد پژوهش در جدول شماره ۳ آمده است.

یافته‌ها نشان داد که بین متغیر شهامت اخلاقی و جنسیت ارتباط آماری معنی‌داری وجود دارد به طوری که دانشجویان زن شهامت اخلاقی بالاتری را نسبت به دانشجویان مرد گزارش کردند ($T\text{-Test}, P=0/04$). بین متغیر شهامت اخلاقی با وضعیت تأهل، محل سکونت و

جدول شماره ۳: ارتباط بین شهامت اخلاقی با مشخصات جمعیت‌شناختی واحدهای مورد پژوهش

متغیرها	میانگین نمره و انحراف معیار شهامت اخلاقی	P-value	آماره آزمون
سن	$55/72 \pm 7/84$	$P=0/089$ $r=0/11$	Pearson
جنسیت	مرد زن	$t=-1/36$ $df=240$ $P=0/049$	t-test
وضعیت تأهل	متأهل مجرد	$t=-0/96$ $df=240$ $P=0/799$	t-test
سال تحصیلی (کارشناسی)	سال دوم سال سوم سال چهارم	$F=0/60$ $P=0/661$	ANOVA
وضعیت اسکان	بومی غیر بومی	$t=0/85$ $df=240$ $P=0/099$	t-test

بحث و نتیجه‌گیری

کارآموزی‌ها و متفاوت بودن سطوح بیمارستان‌ها از نوع عمومی، تخصصی و فوق تخصصی باشد. همچنین احتمال می‌رود رفتارهای پرستاران و کادر درمان که توسط دانشجویان مورد مشاهده قرار می‌گیرد، به عنوان یک الگوی رفتاری تلقی گردد و بر روی سطح شهامت اخلاقی دانشجویان تأثیرگذار بوده باشد. از طرفی میزان اهمیت و حساسیت مریبان به مسائل اخلاقی، همچنین رفتار و پاسخ‌های اخلاقی آنان که ممکن است در دانشکده‌های مختلف تفاوت داشته باشد می‌تواند در نتایج به دست آمده تأثیرگذار بوده باشد.

در تحلیل ابعاد شهامت اخلاقی دانشجویان، بیشترین نمره در بعد عامل اخلاقی و کمترین نمره در بعد تحمل تهدید به دست آمد. بعد عامل اخلاقی نشان‌دهنده‌ی توانایی فرد برای تلاش در جهت عمل صحیح است. بالا بودن

براساس یافته‌ها، میانگین نمره شهامت اخلاقی دانشجویان در سطح متوسط بود. مولایی و همکاران شهامت اخلاقی دانشجویان پرستاری دانشگاه شهید بهشتی تهران را در سطح متوسط گزارش کردند که هم راستا با مطالعه حاضر می‌باشد^(۸). Hannah و همکاران در ایالات متحده آمریکا شهامت اخلاقی پرستاران را متوسط گزارش کردند^(۱۶). همچنین نمدی و همکاران در دانشگاه علوم پزشکی ارومیه سطح شهامت اخلاقی پرستاران را در حد مطلوب گزارش نمودند^(۱۷). در مطالعه Escolar-chua و همکاران در فیلیپین، میانگین نمره شهامت اخلاقی دانشجویان پرستاری در حد مطلوب و بالا گزارش کردند^(۱۸). تفاوت در نتایج به دست آمده می‌تواند ناشی از محیط بالینی متفاوت جهت

در مطالعه حاضر بین هیچ یک از متغیرهای جمعیت شناختی به جز جنسیت با میانگین نمره شهامت اخلاقی رابطه آماری معنی داری وجود نداشت. به نظر می‌رسد که تنها جنسیت می‌تواند بر شهامت اخلاقی اثرگذار باشد که لزوم توجه بیشتر در انتخاب گروه‌های آموزشی برای ارتقاء شهامت اخلاقی و بررسی‌های بیشتر در این زمینه را می‌رساند.

از محدودیت‌های این مطالعه تعداد کم دانشجوی کارشناسی ارشد بود که تعمیم پذیری نتایج در این گروه را تحت تأثیر قرار می‌دهد و به خصوص دانشجویان کارشناسی ارشد همه در دانشکده پرستاری یزد مشغول به تحصیل بودند. همچنین روحیات و اعتقادات مذهبی و فرهنگی افراد نیز شجاعت اخلاقی پرستاران را تحت تأثیر قرار می‌دهد که قابل کنترل نبود. یکی دیگر از محدودیت‌های این مطالعه استفاده از روش خودگزارشی برای جمع آوری داده‌ها است، قضاوت در مورد ویژگی اخلاقی یک فرد به نظرات، احساسات و وجدان فرد برمی‌گردد. البته به نظر می‌رسد بررسی تعداد نمونه‌ی زیاد که در این مطالعه نیز صورت گرفته است می‌تواند در سطح قابل قبول معرف وضعیت شجاعت اخلاقی جامعه مورد مطالعه باشد.

بر اساس یافته‌های مطالعه حاضر، میانگین نمره شهامت اخلاقی دانشجویان در سطح متوسط می‌باشد. در میان ابعاد شهامت اخلاقی، بعد عامل اخلاقی بالاترین نمره و عامل تحمل تهدید پایین‌ترین نمره را به خود اختصاص داد. با توجه به اینکه شهامت اخلاقی فضیلتی است که به پرستاران کمک می‌کند تا بتوانند بر ترس و محدودیت‌های خود غالب شوند و در مواجهه با شرایط پیچیده تصمیم درست گرفته و عملکرد مناسب داشته باشند، نتایج نشان دهنده‌ی توجه بیشتر اساتید و مسئولین به این ویژگی را می‌رساند تا با اجرای برنامه‌ها و مداخلات مناسب در جهت ارتقاء آن کوشش نمایند تا منجر به ارتقاء کیفیت خدمات و مراقبت‌های پرستاری گردد. بنابراین پیشنهاد می‌شود در آینده مطالعاتی در زمینه‌ی

میانگین نمره عامل اخلاقی می‌تواند تأثیر مثبتی بر سیستم سلامت داشته باشد. چرا که وقتی دانشجو خود را به عنوان یک عامل اخلاقی می‌شناسد به صورت داوطلب، آمادگی انجام کار اخلاقی را دارد. به طور کلی هنگامی که فردی با یک موقعیت چالش‌برانگیز روبرو می‌شود ترس از عواقب اقدام و پیامد ناشی از آن عمل می‌تواند منجر به کاهش انگیزه جهت انجام کار درست در فرد شود. پایین بودن نمره بعد تحمل تهدید می‌تواند به دلایلی چون ترس از فارغ التحصیل نشدن یا کسب نمره جهت گذراندن واحد درسی، قابل پیش‌بینی نبودن عکس‌العمل پرستاران، مریبی و دوستان، حمایت نشدن از طرف مسئولین دانشکده و مریبان باشد. بنابراین به نظر می‌رسد جهت تقویت این بعد از شهامت اخلاقی نیاز به حمایت بیشتری از جانب مسئولین دانشکده‌ها و اساتید باشد. نتایج مطالعه مولایی و همکاران در دانشگاه شهید بهشتی تهران نیز نشان می‌دهد بیشترین و کمترین نمره در ابعاد شهامت اخلاقی به ترتیب عامل اخلاقی و تحمل تهدید است که با نتایج مطالعه حاضر هم‌راستا می‌باشد^(۸). در مطالعه Escolar-chua و همکاران در فیلیپین، دانشجویان بیشترین نمره در ابعاد شهامت اخلاقی را در بعد ارزش‌های چندگانه و کمترین نمره را در بعد عامل اخلاقی کسب کردند^(۱۸). در مطالعه امینی‌زاده و همکاران در دانشگاه علوم پزشکی کرمان^(۱۹)، حسینی و همکاران در بیمارستان نظامی مشهد^(۲۰)، موسوی و ایزدی در دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی تهران کمترین نمره، در بعد عامل اخلاقی گزارش شده است^(۲۱). در حالی که در مطالعه نمدی و همکاران در دانشگاه علوم پزشکی اورمیه^(۱۷) و مهدوی‌سرشت و همکاران در دانشگاه علوم پزشکی تبریز^(۲۲) کمترین نمره در بعد ارزش‌های چندگانه ثبت شده است. بدست آمدن نتایج متفاوت در مطالعات مختلف می‌تواند ناشی از تفاوت در فرهنگ حاکم بر بیمارستان‌ها و دانشکده‌ها و میزان اهمیت مریبان بر ابعاد اخلاقی باشد.

تعارض منافع: نویسندگان هیچ گونه تعارض منافی را گزارش نکرده‌اند.

تقدیر و تشکر

بدین‌وسیله از معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد جهت حمایت از طرح پژوهشی مصوب به شماره ۶۵۶۳ تشکر و قدردانی می‌گردد. همچنین از تمامی دانشجویان پرستاری که ما را در انجام این پژوهش یاری رساندند تشکر می‌شود.

تأثیر مداخلات آموزشی در ارتقای شهامت اخلاقی طراحی و اجرا گردد. برخوردار بودن از سطوح بالای شهامت اخلاقی عامل مؤثری در شکل‌گیری رفتارهای اخلاقی می‌باشد. بنابراین بنظر ضروری می‌رسد که در کوریکولوم رشته پرستاری به امر یاددهی- یادگیری اصول اخلاقی و توانمند شدن دانشجویان در حوزه اخلاق بیشتر پرداخته شود. پیشنهاد می‌شود مطالعات گسترده‌تری در راستای شناخت عوامل تأثیرگذار بر روی شهامت اخلاقی دانشجویان پرستاری توسط دیگر محققین صورت گیرد.

References

1. Abadi NE, Rahimzadeh M, Omidi A, Farahani F, Malekian L, Jalayer F. The relationship between moral courage and quality of work life among nursing staff in Bam hospitals. *J Adv Pharm Educ Res Jan-Mar*. 2020;10(S1):127-32.
2. Gholamhosseini L, Hanafiye Moghadas M, Vandae O. Value and Status of Professional Morality in the Providing Nursing Services. *Paramedical Sciences and Military Health*. 2015;10(1):55-62. [Persian]
3. Fazljoo E, Borhani F, Hoseini SH, Abbaszadeh A. Nurses' perception of moral distress among nurses working in educational hospitals affiliated to Yazd university of medical sciences. *Medical Ethics Journal*. 2017;11(40):7-15. [Persian]
4. Numminen O, Repo H, Leino-Kilpi H. Moral courage in nursing: A concept analysis. *Nurs Ethic*. 2017;24(8):878-91.
5. Kleemola E, Leino-Kilpi H, Numminen O. Care situations demanding moral courage: content analysis of nurses' experiences. *Nurs Ethic*. 2020;27(3):714-25.
6. Moosavi SS, Borhani F, Abbaszadeh A. The moral courage of nurses employed in hospitals affiliated to Shahid Beheshti University of Medical Sciences. *Journal of hayat*. 2017;22(4):339-49. [Persian]
7. Sadooghiasl A, Parvizy S, Ebadi A. Concept analysis of moral courage in nursing: A hybrid model. *Nurs Ethic*. 2018;25(1):6-19.
8. Mollaei F, Abbaszadeh A, Loghmani L, Khabazkhob M, Borhani F. Moral courage of nursing students: A descriptive study in Iran 2017. *Astra Salvensis*. 2018;6:39-44.
9. Ahanchian M, Sharafi S, Vafae M, Hajiabadi F. Evaluate the Effectiveness of internship program in nursing student using Kirkpatrick's model. *Research in Medical Education*. 2017;9(1):17-9. [Persian]
10. Monrouxe LV, Rees CE, Endacott R, Ternan E. 'Even now it makes me angry': health care students' professionalism dilemma narratives. *Medical Education*. 2014;48(5):502-17.
11. Rees CE, Monrouxe LV, McDonald LA. 'My mentor kicked a dying woman's bed...' Analysing UK nursing students' 'most memorable' professionalism dilemmas. *J Adv Nurs*. 2015;71(1):169-80.
12. Bickhoff L, Sinclair PM, Levett-Jones T. Moral courage in undergraduate nursing students: A literature review. *Collegian*. 2017;24(1):71-83.
13. Borhani F, Alhani F, Mohammadi E, Abbaszadeh A. Nursing students perception of barriers of acquiring professional ethics: a qualitative research. *Strides in Development of Medical Education*. 2011;8(1):67-80. [Persian]
14. Hanifi N, Moqaddam M, Ghahremani Z. Factors Related to Moral Courage of Nursing Students in Zanjan. *Preventive Care in Nursing & Midwifery Journal*. 2019;9(1):22-8. [Persian]
15. Sekerka LE, Bagozzi RP, Charnigo R. Facing ethical challenges in the workplace: Conceptualizing and measuring professional moral courage. *J Busin Ethic*. 2009;89(4):565-79.

16. Hannah ST, Avolio BJ, Walumbwa FO. Relationships between authentic leadership, moral courage, and ethical and pro-social behaviors. *Busin Ethic Quart.* 2011;21(4):555-78.
17. Namadi F, Shahbazi A, Khalkhali H. Moral Courage of Nurses in Educational and Therapeutic Centers of Urmia University of Medical Sciences. *Nurs Midwifery J.* 2019;17(7):574-81. [Persian]
18. Escolar-Chua RL. Moral sensitivity, moral distress, and moral courage among baccalaureate Filipino nursing students. *Nurs Ethic.* 2018;25(4):458-69.
19. Aminizadeh M, Arab M, Mehdipour R. Relationship moral courage to moral distress in nurses the intensive care unit. *Iranian Journal of Medical Ethics and History of Medicine.* 2017;10(1):131-40. [Persian]
20. Hoseini M, Ebadi M, Farsi Z. The effect of ethical motivational program on nurses' moral courage in Mashhad's military hospitals. *Journal of Military Medicine.* 2019;21(4):410-7. [Persian]
21. Moosavi S, Izadi A. Comparison of moral courage of the nurses and nursing managers working in hospitals affiliated to Shahid Beheshti University of Medical Sciences. *Medical Ethics Journal.* 2017;11(41):17-24. [Persian]
22. Mahdaviseresht R, Atashzadeh-Shoorideh F, Borhani F. Correlation between moral sensitivity and moral courage in nurses of selected hospitals affiliated to Tabriz University of Medical Sciences in 2014. *Iranian Journal of Medical Ethics and History of Medicine.* 2015;8(3):27-39. [Persian]